

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

IZBORI.

Kao neka teška tegoba pala je na narod odgovornost izbornim proglasom. Otačbina zove razborite na razmišljanje. I ako u ovom jedinom danu izbora, budemo imali zrelog razbora i zdrave pameti, otačbinu sreća čeka, ne bude li toga, mi ćemo i dalje bluditi po valovima oluje, ko utopljenici bez kormila.

Oh, da bi u ovim sudbonosnim danima, kada se sazivlje sabor naroda, postali velika braća kao što bijasmo u danima kušnje i ropstva, otačbina majka ogrnula bi se plaštom sreće, naše bi se oranice zelenile, a podvornice obilnije radjale kruhom svagdanjim.

Ova dosadanja jalova borba osirolila nam je ime, veliki svijet teško vjeruje u snagu našeg plemena, niti vidi one veličine, koju mi imamo. Ovaj izborni megdan, treba da pokaže svijetu što mi možemo. Sve zemlje svijeta su se nakon ratnog biča božjega staložile, samo mi bludimo po tminama pokušaja; nema jačeg poriva, niti velikih poteza vrednijeg života, koga bi trebali da pokažemo tuglinim.

Mi smo kod kuće maleni, a iz dalečina se naša malenkost, još manjom pokazuje.

Još ne možemo da mišlju probavimo ime srpsko i hrvatsko, još se grupišemo pod tim uskim pojmovima, još nam to nije sinonim, još je u tim pojmovima duboko sakriven naš stari dušmanin. Ali tko je živio u narodu na visinama Svilaje, gdje ta dva imena označuju dva naša čovjeka jedne duše, tomu je otačbina vedra i duša čista.

Iza ovih izbornih oblčina sije sunce koga mi ne vidimo, iz tog sunca treba da dogje toplina zavajenju braći. Naše poglede treba da podignemo nad ove bolne razine, i sa visina skočiti u pomoć majci zemlji.

Ovi su izbori naši ispiti zrelosti, ili ćemo da padnemo i dalje ponavljamo jednu staru igru, ili ćemo da stupimo u novu školu života, sagragjemo na temeljima pobjedonosne tradicije. Novi ljudi nose nove neprokušane metode, nami nije više do pokušaja, mi treba da gradimo na čvrstim temeljima i prokušanim tradicijama oslobođitelja. Eto nam opet jednog novog oslobođenja, eto nam skorih dana našeg Biograda na moru, eto nam našeg ostrovlja, eto nam čitave treće zone. Skromno, bez velike buke, radikali vraćaju zemlji svojoj njezino biserje. Hoće li znati Dalmacija da se oduži tji stranci, tji jedinoj personifikaciji sreće i oslobođenja naše otačbine, izbori će pokazati.

Samo zrela vedra misao i zreli vedri ljudi, prokušani u borbi, mogu da nas povedu dalje ravnim stazam života.

Emerson veli, da narod ne treba da bira zastupnikom vješta, oštroumna i vrijedna govornika, već onoga, koji je prije nego ja bio izabran, opredjelio svemogućij Bog, da se posveti svetoj stvari rodnog kraja, koji u njemu nalazi sile i snage da odoli prijetnjama i pogibeljima. Ljudi, koji se domognu toga cilja, ne trebaju pitati izbornike, što će oni u skupštini da govore, jer su oni zemlja koju zastupaju, u njihovim dušama je inspiracija otačbine. Te Emersonove riječi pristaju samo našoj besmrtnoj stranci, jer otačbina ima samo jednu stranku, a ta je stranka njezine sreće.

Veliki sabor naroda, koji ima da se po ovim izborima sastane, treba da bude radikalni glas uskršnuća, sreće i preporoda naše zemlje.
Dr. F. D. Marušić.

Izborno kretanje.

Dr. Trumbić dao je u štampu svoju listu. Ali još nije ispunio onaj njen dio, gdje se ispisuju sreski kandidati i njihovi zamjenici. Nije se mogao pogoditi sa Drinkovićem, kome je davao srez makarski i dubrovački, dočim je Drinković tražio splitski i dubrovački. Trumbić je dobio sveže novine »Jugoslavenski Narod«, koje mu pjevaju pjesme. S druge strane se »Slobodna Tribuna« trudi da dokaže narodu, keji u to ne vjeruje, kako je Trumbić, osobitom vještinom, vodio pregovore s Talijanima i kako se njemu mora zahvaliti, da nismo izgubili ono, što nismo dobili.

Trumbić polaže velike nade u našu policiju. Od nje očekuje, da komunistima ne dozvoli isticanje njihove liste. Jer bi, u slučaju zabrane komunistima da se jave na izborima, on mogao računati, da će pasti za njdga blizu hiljadu komunističkih kuglica.

Sinoć je stigao u Šibenik Drinković a jutros se je povratio otkud je bio i došao. Dočekan od Nike Fršopa, Roka Šarića i Meštrovića, umjetnikovog strica, dr. Drinković je proveo s njima i sa g. Jerinićem večer u »Hotel Šibenik.« Odbivši njihov poziv, da se kandiduje otvoreno kao Radićev pristaša mjesto Grge Petkovića, zvaničnog Radićevog kandidata, Drinković je ovim svojim prijateljima dao savjete, da se ne odvajaju od Hrvatske Zajednice, ostavivši kod njih utisak, da mogu raditi za Radićevu listu.

Komunisti su odlučili istaknuti svoju listu u južnom okrugu, u kome oni računaju do devet hiljada kuglica, jer da toliko ima članova njihova organizacija, koja ipak postoji. Oni su već spremili jedan proglas, koji je zaplijenjen. I tako je napravljen efekat, koji bi potpuno bio izostao, jer je publika čitala i oštrije komunističke proglose. Sad se očekuje odluka vlade, da li će se komunistima dovoliti isticanje liste. Ako bi riješenje vlade bilo protivno isticanju liste, u što mi ne vjerujemo, komuniste će u Splitu dati svoje kuglice Trumbiću, koji je s njima indirektno došao u kontakt, a van Splita Radićevu listi.

Kola zemljoradničke stranke, koja su posljednjih izbora bila okićena pobjedom, skrhalo su se, a točkovi se razletili na sve strane. Jedna grupa u Splitu nosi starog Zelića, koji će po izboru odstupati, da na njegopo mjesto dogje Smodlaka. Druga grupa, vogjena od inž. Viskovića, ljevičarska, iznosi svoju listu. Ona možda očekuje dolazak Avramovićev u Split, Francić leži pregažen, ostavljen od svakoga. I on će istaknuti svoju listu. Lista Zelićeva, na kojoj je Smodlaka, ima simpatije i preporuke Glavnog Odbora iz Beograda, ili bolje Joce Jovanovića-Pižona. Sinoć je u pučkoj čitaonici na Luću, Smodlaka održao svoj programni govor. Govorio je, u općim potezima, protiv svih dosadašnjih vlada; hvalio je zagrebački kongres, koji će, svojom akcijom, preurediti državu i preporediti upravu. U tom će zemljoradnička stranka, kao nekompromitovana, jer nije imala učesća dosada u nijednoj vladi, dobiti glavnu ulogu. Imajući čiste ruke, ona će preuzeti upravu države. O agrarnoj reformi nije dr. Smodlaka kazad nijedne riječi.

Zatajivši seeb, dr. Krstelj se je riješio, da nosi listu demokratske stranke, i ako nisu veliki izgledi za njen uspjeh. Jučer je bio u Drnišu, gdje je održao jednu konferenciju sa svojim možda, više osobnim, no partijskim prijateljima.

Pučka stranka prima nepovoljne izvještaje o svom položaju, »pa čak i iz krajeva, koje je, još pred malo dana njena štampa nazivala njenom kulom. Ona je zabrinuta napredovanjem Radićeve stranke, koja se, i ako pod nevidljivim uticajima, primjećuje u općini drniškoj, benkovačkoj i tješnjanskoj. Još je pučka stranka jedino zadovoljna sa svojim položajem u Skradinskoj općini, o kojoj smo slušali i čitali u štampi demokratske stranke, da većina i pravoslavnog i katoličkog naroda ovoj pripada.

Радић шаље храну.

Ових је дана стигло овомо од Хрватске Селачке Републиканске Странке три вагона храве и то један вагон пасуља, један кукуруза, а један пшенице. Говори се да ће доскора Радић послати „својим мировотворним републиканцима“ још више хране. Такођер у Далмацији има неколико сељака из Хрватске, који су непрестано међу народом и агитију за „човјечанску републику“.

Странке у Словенији.

Колико је партијско цепање узело маха на све стране посведочиће нам ниа партија и странчица, које се појављују на политичкој позорници Словеније. Додајемо само толико да Словенија има нешто преко милион становника.

Партије су ове: 1. Словенска људска странка крило Корошчево. (Клерикалци); 2. Словенска људска странка крило Госарово. (Нагиње бољшевичким идејама); 3. Демократе (Жерјав); 4. Млађе демократе (Равникар); 5. Радикална странка; 6. Социјалисти (група Перић); 7. Народни социјалисте (група Держић); 8. Марксисти (Бернот); 9. Бивши комунисти под видом социјалиста (група Фабијанчић); 10. Кметјиди (штајерски); 11. Кметјиди (крањски); 12. Шуштершићева група; 13. Радићеве организаације у Прекомурју; 15. Њемачки националци (група Нерц-Крафта). Као што се види листа словенских странака је тако дугачка да би обимности њеној могла позавидети ма која од највећих демократских држава.

Што се тиче успеха који ће ове многобројне странке показати на изборима, неће ићи тако глатко као што је било лако стварати ове странке. Очекује се да ће услед ове велике поцепаности имати највећег успеха клерикалци групе Корошца. Поред њега би могли добити социјалисте групе Перић до четири мандата Радикали два-три мандата. Демократи један, Шуштершић 1—2, Кметјиди обе групе до два мандата и можда по један нека од ових групаца.

Интересантна ће бити статистика свих странака у држави, која ће вероватно забележити можда чак до 50 разних странака и фракција. Зар нисмо весела земља?

Proglas Radićeve stranke.

Kroz ove četiri godine našeg zajedničkog života u slobodnoj domovini, Hrvati okupljeni u Hrvatskom bloku i njihovna štampa nadmetali su se, a i danas još nadmeću se, u širenju omraze između Beograda i Zagreba, i nikakvo sredstvo nije im odvrtno, da ponize sve što je ne samo Srbinu, već svakom čestitom Hrvatu i Slovencu, sveto i uzvišeno, ne štedeći čak i Kralja ni dinastiju, pa ni najobitnijega čovjeka. Izgubili su

svaki kriterij moralnoga i poštenoga i prekoračili su sve granice. Ali ipak nije im dosta,

Pa onda zar je kakovo čudo, da je u ovoj izbornoj groznici, došlo do sukoba između dvaju suprotnih gledišta, između onoga, koje propovjeda Stjepan Radić i drugovi mu i onoga, koje zastupaju oni, koji hoće jedinstvo ove države? Posljednji dogagjaji u Kostajnici, Crkvenici i drugdje, posljedice su Radićeve demagogije kroz ove četiri godine.

I poslije ovih dogogajaja, Radić umjesto da stišava strasti, on ih još više raspaljuje, a to svjedoči i »Proglas Hrvatske Republikanske Seljačke Stranke«, koji je ovih dana izdao »predsjednik« Radić. Evo glavnih misli iz njega: «Nasilna, rasipna i nesposobna, nečovječna, protuhrvatska i protuseljačka beogradska vlada, raspisala je izbore, ali ne »saborске«, čega radi je udesila i izborni zakon u svoju korist, premda će i po njemu »seljački republikanci izabrati najmanje 50 zastupnika, to jest više od tri četvrtine« u banci Hrvatskoj.

»Ми смо Хрвати већ од тисућу година стари посебан народ са својим хрватским народним и државним именом, са својом посебном домовином и државом Хрватском, са својом хрватском просвјетом, књижом и школом, са својим самосталним политичким, господским и друштвеним уређењем и животом.

Али ми смо Хрвати и нови посљератни народ, народ миrotворни и републикански, народ и по свјести својој seljaчки и čovjekanski. Као стари државни народ, као држава Хрватска, ми смо дне 29. listopada 1918. прекинули сваку политичку везу с bivšom Austro-Ugarskom и с njezinom Habsburškom dinastijom, те смо прогласили Хрватску, Slavoniju, Далмацију с Medumurjem и Рјеком као потпуно независну и суверену државу, а ту смо сувереност одмах почели и извршавати.

По свом државном праву ми смо дакле посве једнаки народу српском и држави српској.»

Напоменувши своје неуспеле memorandume, nastavlja ovako:

»Ми ћемо овај пут своју изборну одлуку и proširitи и на dalmatinsku Хрватску, на Herceg Bosnu и на Bačku и Baranju.

У banci Хрватској gospodske proturepublikanske и protuseljačke странке немају у хрватском seljaštvу nikoga за се. Sad треба učiniti да тако буде и kod хрватскога seljaštva izvan bancе Hrvatske и kod onoga srpskoga seljaštva, koje živi pomiješano s nama Hrvatima.

Seljačka Далмација је republikanska, isto tako Hercegovina. I katolici i muslimani u Bosni koliko su seljaci, radnici i jednostavni građani, svi su republikanci. U Bačkoj и Baranji, pa и u Banatu, što nije pravoslavno то је republikansko.

Али izvan bancе Hrvatske, republikanstvo је више potajно nego javно, више žeravica nego plamen. То не valja.

Čovječnost i mir! Ove dvije riječi dosižu do neba. Vjera u Boga и seljačka sloga, republika svemu svijetu dika — ove su dvije istine jače nego vrata paklenska.»

Наши дописи.

Врлика, 12. фебруара.

(Аутомобилно-поштански превоз Синь-Врлика-Книн). Један стари ивентачни, права првца мртвачка капунера, са сиљном трешњом, дмуцањем да ти душу до подргла истера, самовољан, никад нијеси сталан — „стигнућу на земан без анатног закашњења или неће да ме остави на по пута“, — од толико аута постави сплитска дирекција пошта и телеграфа, да превози пошту и путнике на Синь, преко Врлике за Книн.

Закасни данас, не дођи сутра, остани на сред пута, то је једна његова одлика.

Протестујте, љути се, пак најзад људи на њег руке ивадише, — „или доша или не доша,

не удај са у њег, и не воли се њиме“. А што да се рече о оном невољном распореду? Суботом и уторком из Книна у Синь, а четвртком из Книна у Врлику и назад. Остављамо мудрој глави сплитске дирекције, која је до тако мудре памисли дошла, да казни ништа мање до 12000 народа, који подпаде под поштански уред у Рибарићу, којег тако лишаватрећег недељног споја са свјетом и центрима. И још оно пркосно и глупо правдање — „нови ауто не може да вам се даде, јер пут ваш има да се после не жалом, већ читавим камицима, и немамо способних шофера за вашу пругу“. У најмању руку прави је шкандал наших постојећих власти, који се данас овако без икаквих скрупула врши. Него, што смо трпили, да трпили, више не можемо, та и ми смо људи, пак најенергичније тражимо да се пропуштено надокнади и исправи, а са неспособним напоље, јер под ниједан пачин нијесмо вољни, да се на нашој кожи врше којекакви опипи и неспособности.

Синь, 13. фебруара.

(Кукуруз као аванс на рачун дувачке садње). Ова крајина преживљује тешке и критичне дане. Глад завила у сваки буџак овамошње потлеушице и ради немилосрдно на заирању народа и цијелог његовог благостања. Чопори блага, гоне се на оближњи пазар у Синь, само да се продужи који дан више. Али ато пријети опасност, да народ овај овамо сточарски не остане без вола и коња и да се тако не буде имало чим земљу обрадит.

На глас да ће се седиоцима дувана у име аванса на рачун будуће његове продукције издават становита количина кукуруза, бјеше сиљно одјекнуо у народу. Са свих страна, народ се пожурно да заплита што већи број струкова, да се тако помогне и спасе од глада и бесциљних лутања по радњам и изродам. И збиља изгледало је да ће у култури дувана настати прави препорођај из којег би на тај начин исцрпили корист и седиоци и држава. Но, као и у свему и у овом иде се сасвим противно. Најприје велика реклама, а најзад почело разочарање. Шта може један седиоц да постигне, кад му се од свега тога изда на 1000 струка 20 кг. кукуруза и то тек тада, кад се докаже да је дуван засадио? Сама пак акција налази се у рукама невјештим, чак и таквим који мало маре до напретка и благостања ове државе.

Захтјевамо стога, да се раздавањем одма отпочне и то повећаним квантумом, а да се само раздавање врши преко поверљивих људи и признатих установа. Иначе све ће се свршити на утрци, што пунијих тораба и агрченијих људи.

Неколико седиоца.

Салиш, 16. фебруара.

(Сточарска школа). Чујемо да се је прошлї дана бавио у Сплиту један чиновник Министарства Пољопривреде из Београда, коме би било предложено са стране Владе за Далмацију, да се оснује једна сточарска школа у Далмацији, у Врани.

Без анакова околишања, ми ћемо одмах отворено казати, да смо противни овој основи. А ево зашто.

Далмација је еминентно пољопривредна земља; дуга као пијавица, а кршевита као ни која друга област у Краљевини.

Ми вјерујемо да би десетак стручњака на оно мало равнице у Врани гојило — уз скупе паре — неколико лијепих екземплара говеда, крава музара, свиња, оваца и коза, и да би се направио који килограм укусног сира и масла.

Ну, коју би практичну корист имала од тога, гола и кршевита Далмација, у којој за сточарство нема смисла ни услова; дапаче, и

до сада љети оно мало коза и оваца, што их имаде, морало је ићи на испас, из сјеверне Далмације — у Лику, а из средње — у Босну.

У Далматинским загорским крајевима, гдје се ситни зуб гоји, јер великог и није могуће гојити, због недостатка пиће, не дотиче ни толико варенике, колико је потреба сиромашним становницима, да се — уз проју — прехране, а камо ли да се мисли на производњу сира и масла за трговину.

За сточарство може бити смисла у Словенији, Хрватској, Војводини, Србији и Босни, гдје имаде доста богатих ливада, пашњака и потока, али у Далмацији — никада!

У Далмацији дапаче, морала би се уништити сасвијем коза, да похаране шуме, по неприступном кршу, опет порасту. Да се то постигне треба, I. да се униште козе, II. да се пораздијеле сва опћинска добра међу опћинаре, који ће своју баштину чувати боље но опћинску.

Ето зашто смо противни оснивању сточарске школе у Далмацији.

Нека влада инвестира капитале гдје је нужно и корисно, али да се и штеди гдје је и кад је могуће, а улаже новце у куд и камо прече и корисније установе.

Ministar Rašin umro.

PRAG, 17. Јучер у 1 sat poslije podne podlegao је rani ministar financija dr. Rašin. On је bio један од најспособнијих financijera и samo је njegova заслуга, što češka kruna stoji danas tako visoko. Dr. Rašin bio је iskren prijatelj našeg naroda и naše zemlje.

Protiv mađarske iredente.

БЕОГРАД, 17. На састанку у predsjedništvу vlade između Ljube Nešića и виших članova ministarstva spoljnih poslova са grofom Karolyjem raspravljano је о акцији koju „Probudjeni Mađžari“ namjeravaju poduzeti protiv naše државе. Pročitani су svi izvještaji koji govore о namjerama овih Mađžara, па је poslije diskusije donešena odluka, koju treba да vlada sankcionišе. Sa mjerodavne strane saznaje се, да је vlada riješila, да се једном за uvijek skinе sa dnevnoga reda pitanje iredenticke акције Mađžara у Voјvodini, те će се у том cilju poduzeti najenergičnije mjere.

Rimska konferencija.

RIM, 17. Јучер је započela konferencija о Južnoj željeznici. Prva sjednica bila је samo formalna. Markiz Imeperijali izjavio је, да се ne može ništa zaključivati, dok не dogје u Rim cijela delegacija Kraljevine SHS. Podkomisijama već је podijeljen rad за ispitivanje.

Strašne mečave u Americi.

NEW-YORK, 17. На cijelom američkom teritoriju harale су strašne sniježne mečave, koje су nanijele siľne štete на kopnu и на moru. На mnogim mјjestima obustavljen је željeznički promet, mnoge су kuće oštećene и porušene. Mnogo људи је u mečavama zaglavilo. Šteta је ogromna.

Položaj на Istoku.

LONDON, 17. Javljaju из Carigrada да је komandant grčkih četa obavijestio generala Haringtona, да će spriječiti svaki sukob с Turcima. On је već povukao grčke predstraže с lijeve obale Marice.

CARIGRAD, 17. Očekuje се dolazak Ismet paše. On će pregovarati са engleskim vrhovnim komesarom, а zatim će poći Kemal paši да ga izvјestи о lozanskoј konferenciji.

PARIZ, 17. Ismet paša primio је od Curzona pismo, да lozanska konferencija nije odgoњena, и да се prema tome nada, да će mirovni ugovor biti skoro potpisan.

Градске вијести.

Iz administracije. Svoj gg. pretplatnicima u Šibeniku, koji još nису podmirili pretplatu poslaćemo ovih dana račun, te molimo da izvole svoj dug podmiriti.

Naši seljaci kod g. Pašića. Kako javljaju beogradske novine predsjednik vlade g. Pašić primio je u utorku 13. ov. mj. deputaciju seljaka iz gornje Dalmacije, koja je tražila hrane i pomoći za ishranu toga kraja. G. Pašić izrekovao se sa seljacima i dugo se s njima razgovarao, interesirajući se za sve njihove jade i nevolje. G. Pašić je obećao deputaciji državnu pripomoć siromašnom narodu, koja ima da stigne krzb najkraće vrijeme i da se na taj način ublaži mnoga suza na sirotinjskome oku. G. Pašić i radikalna vlada učinile sve, da se što prije i što izdašnije pomogne narodu.

Naša luka. Čujemo, da će do koji dan doći g. inženjer iz Beograda, da učini neke radnje u cilju izgradnje nasipa pod željeznicom. Mi ga pozdravljamo. Ovdje želimo samo to da rečemo: govori se, da se mu neće graditi kako se je prije mislilo, u onom objemu, već u manjemu, i to samo 60 met. širine. Mislimo, da je to pogrešno, pače da je šteta propustiti ovu prigodu, da se sa malo većim troškom nagradi mu dva put veće prostorije.

Sutra bi se kajali, no bilo bi kasno. Zato smo napisali ovo par redaka, da to ne bude, svračajući za vremena pozornost nadležnih vlasti.

Proглаšenje republike. Sa više strana stižu nam tužbe, da mnogi agitatori po selima, naročito Tjesnom, Vodicama, Stankovcima i uopšte Kotarima, govore megju narodom da će se 18. marta proglasiti republika. I ako je sa strane državnih vlasti izišla naredba, da se širitelji takovih glasnina uapre i kazne, to ipak ti agitatori nesmetano to i dalje pripovijedaju i narod zavagljaju.

Zar opet kampanilizam? Novine donose da će se otvoriti automobilska pruga Split—Metković. Neznamo, koji razlozi govore u prilog toj pruzi, kad je Split sa Metkovićem spojen parobrodarskim prugama svaki dan. Ako baš nema naročitih razloga, opće korisnih, za to, onda bi to samo bio jedan luksuz, nikao iz nezdravog kampanilizma, koji, zadovoljavajući svojoj svrhi, priječi da se pomogne gdje treba. Dok zagorska Dalmacija još mnogo oskudijeva prometnim sredstvima, čemu uvagijati druge pruge luksuzne, pruge od obijesti?

Država ne može da učini sve u jedan dan i da zadovolji jednim mahom sve, ali dobri državljani ne mogu dopustiti da jedni imaju preko potrebe, a drugi niti što je od potrebe.

Kad se isprazni treća zona, biće gdje da se otvore nove pruge i smjeste pošt. automobili, ako ih imamo u izobilju, u što ne vjenjemo, a međutim i sad ima mjesta, bar u gornjoj Dalmaciji, koja žele spoja megju se, sa Primorjem te sa Likom i Bosnom. Ta, sad smo, valjda, u jednoj državi i nemamo neprekorativih granica austro-magjarskog rivaliteta.

Nekom majka a nekom maćeha? Pitamo se to, a žalibože, je istina. Za promet stranaca — novine nose — ministarstvo je doznačilo Splitu i Dubrovniku 400.000 dinara. A Šibeniku? ni prebijeze pare.

Ili su ovdje neljubljena pastorčad, ili preko Prapatnice nema Dalmacije, kako ono dobro reče u ovom listu g. D.

Al to, bre nije lijepo.

I u Šibeniku ima društvo za poljepšanje mjesta, za promicanje prometa stranaca, za što bolje uređenje za strance već u glavnom dovršenog kupališta „Jadrija“... A zato ni pare nema. Nevalja tako.

Iz Gradske Knjižnice. 27. II. — 27. II. 1923. Danas se navršuje prva godišnjica osnutka «Gradske Knjižnice» u Šibeniku. Da bi gragjanstvo, koje je u raznim prigodama pokazalo shvaćanje za važnost ove nacionalno-kulturne institucije, steklo pojam o njezinom uspješnom radu kroz ovu prvu godinu, donasmo ovaj statistički pregled: U prvom mjesecu rada knjižnica broji 26 članova, knjiga 1103, od kojih je izdano 83. U februaru tek. god. broj članova iznosi 405, knjiga 2681, od kojih je izdano 1172. «Grad. Knjižnica» je primala sve važnije revije i novine. U pravama posljednjih, koje besplatno prima, izrazuje ovom prilikom svoju hvalu. Završujući prvu godinu rada zahvaljujemo gragjanstvu za potporu, koja nas i u buduće ne će minutiti.

Uprava «Gradske Knjižnice».

„Atentat na d.ra Trumbića. Pred dva dana bio je zaustavljen i pretražen neki Ismet Kurtagić rodom iz Vlasenice (Bosne), mladić od 26 godina. Nekoliko pristaša i prijatelja d.ra Trumbića posumnjali su da je Kurtagić htjeo izvesti atentat na Trumbića iz političkih razloga. Ta im je sumnja nastala, jer su vidili Ismeta, koji je dolazio 3—4 puta da ga traži u stanu na obali. Pri pretraži našlo se kod Ismeta slika iz ratnog doba. Svoj album nosio je u ručnom kovčegu. Radi sumnje pridržan je Kurtagić u zatvoru, a zatražene su telefonske informacije od policijske uprave u Sarajevu i podatci osobe Kurtagića. Evo ovoliko jedan splitski list. I Splitski kad nemaju što drugog da jave o „svom velikanu“ izmišljaju atentate samo da ga učine interesantnijim. Pa zar nije istina da „nima Splita do Splita“?

Uklidanje druge gimnazije u Šibeniku. Riješenjem Ministra Prosvjete, još iz mjeseca oktobra, za koje se je tek sada doznalo, naređeno je, da se postepeno ukine gimnazija, koja je iz Zadra prenešena u Šibenik.

Zamjena taksenih maraka. Upozoravaju se zanimana lica, du se do zaključno 30. aprila tek. god. taksene marke stare emisije mogu zamjeniti za taksene marke nove emisije koje su bile puštene u tečaj od 1. januara tek. godine. Zamjenu će vršiti Porezni Uredi.

Onima koji putuju u Chile. Imigracija je u Chile slobodna, ali je svaki iseljenik podvrgnut kontroli, koja brani ulaz u zemlju svim sumnjivim licima. Upozoruju se dakle iseljenici, koji kane putovati u Chile da se opskrbe ovim potrebitim putnim ispravama, a to su:

1.) Pasoš. 2.) svjedodžba dobra ponašanja i 3.) liječnička svjedodžba izdana od liječnika čilenskog konsulata. Dok u Kraljevini SHS. nije bilo čilenskog konsulata, iseljenici iz ove zemlje su bili prisiljeni da vidiraju svoje pasoše kod raznih čilenskih konzulata, i to u Trstu, Genovi, Hamburgu ili kojoj drugoj luci u inozemstvu. Budući pak da danas postoji generalni konzulat republike Chile u Beogradu i čilenski konzulat u Zagrebu, to se upozoravaju iseljenici iz Kraljevine SHS. da je za njih *njerodavan samo ulaz* gorespomenutih konsulata u Beogradu ili Zagrebu i da se kod istih moraju opskrbiti liječničkom svjedodžbom e da tako izbjegnju svim eventualnim neprilikama kod iskrcavanja u Chile.

Uprava Filh. Društva pozivlje gospodu, koja još imaju srećaka lutrije da najdalje kroz 8 dana dogju u društvo i pridignu darove. Ko se do tog roka ne prijavi smatrat će se, da je dar ostavio u korist društva.

Sokolsko društvo u Šibeniku otvara dne 18. t. mj. u 2 sata poslije podne Plesni tečaj na kojem će se podučavati razna narodna kola kao i moderne otkretne igre. Plesnu školu vodi brat Pavao Bazina, učitelj plesa. Odbor.

Spiskovi za opć. izbore, kao i za Nar. Skupštinu mogu se dobiti odmah kod „Nove Stamparije“ u Šibeniku.

Brzojavne i telefonske vijesti.

За слободу избора.

БЕОГРАД, 17. Јучер је Мин. Савјет издао наредбу, у којој се вели, да има извјесних људи, који „говоре и пишу намјерно против државног јединства, Устава, државног уређења на чак и против владоца Усто сију мржњу између појединих дијелова народа, а други опет себе самовољно проглашују за тобожње чуваре државе не презајући при том ни од највећих злочина. Такви су поступци протузаконити и за највећу осуду.“

Ради тога се тражи од свик власти, да најнергичније иступе против оваких неподштина, јер да „сваки грађанин мора знати, да је у нашој земљи закон највиша воља“. Наредбу је потписао мивистар М. Вујичић.

Евакуација треће зоне.

Талијански сенат прихватио конвенције. — Оштра дебата. — Кредит наше владе.

РИМ, 17. Синоћ је очекивано да ће Мусолини у сенату одржати говор као што је у парламенту код расправе о сантамаргаретским конвенцијама. Мусолини није говорио, и ако је данас била дебата доста жива и темпераментна. Сенатор Томазини и још један други говорили су за ратификацију и опоменули владу да не заборави на Далмацију. Сенатор Рава изјавио је, да прима на знање Мусолинијеву изјаву, да ови уговори нијесу дефинитивни. Мусолини је на то довикнуо: „Не, не, ја сам изјавио, не садржи ништа непромјенљива“. На крају Рава изјављује, да је за ратификацију. Генерал Биардини рекао је, да је рапалски уговор ратификован, па је неизбјежна и ратификација санкција „Ове конвенције остављају источне границе Италије без заштите. Италија ће у будуће морати то питане придржати.“

Одлични генерал рата Вујичић и прије је гласовао против рапалског уговора, па је и сада гласовао против сантамаргаретског, јер да то „болно прегараје“. Одвикје Далмацији, да Италија није изгубила наде у будућност. Сенатор Поло рекао је, да се суаздржава од гласовања „Ова нова епизода — вели — баца Италију за пола вијека унатраг на путу који јој је судбина одредила“. Падају поклиц: „Није! није!“ Поло наставља: „Нема васкрса без смрти!“ Он жели само да Мусолини види васкрс Далмације. Шалоја рекао је: „Кад ће се већ ратификовати тај уговор, боље је да се не говори много ала о њем“. Послије тога прешло се на гласовање, па је ратификација са великим већином гласова потврђена. Данас ће ратификација бити поднесена и краљу на потпис.

БЕОГРАД, 17. Наша је влада добила одлуку, да се одмах вотира кредит од 15 милиона динара за трећу зону и Сушак. Како се наша влада нада, да ће се конференције у Риму и Опатији успјешно свршити, те да ће се ускоро приступити провањању рапалског уговора, то ће се један дио ове суме употребити за измијену почванца, а други на увођење и организовање наших власти у трећој зони и на Сушаку, пошто ти крајеви буду евакуисани од талијанске војске.

Примања код Њ. В. Краља.

БЕОГРАД, 17. Синоћ је примљен у аудијенцију код Њ. В. Краља радикални посланик из Битоља г. Ђирковић. Он је Њ. Величастиу изложио ситуацију у Јужној Србији, а нарочито у свом округу. Послије њега примљен је јапански мајор Јасуи, члан међународне комисије, која је вршила разграничење између наше Краљевине и Бугарске. Прије свога поласка изјавио је Њ. В. Краљу, да је хтио да види витешкога Краља једне храбре аемље, која је задивила цио свијет. Рекао је, да ће понијети у своју далску домовину најљепше успомене о нашој земљи и њеноме Краљу.

Вијести.

Trideset i tri milijona bogova. Jedna od naj-interesantnijih varoši svijeta je bez sumnje Madura, u provinciji Madras u Prednjoj Indiji. Ona je znamenita po svom ogromnom hramu, jednom od najvećih i naj-svetlijih mjesta Indije. Unutrašnjost toga hrama je vrlo komplikovana, pa se oni koji nisu upućeni u tajne toga labintra mogu vrlo lako izgubiti. U unutrašnjosti posloji ogromna masa raznih božanstva, fantastičnih čudovišta, tica zmajeva i najegzotičnijih životinja svake vrste, koja svaka za sebe reprezentira po neko božanstvo, a za evropsko oko uvijek jednu zagonetku. Hram taj sakriva u sebi trideset i tri milijona skulptura i slika, koje prikazuju božanstva, a to je za naše pojmove sasvim neshvatljiv broj. Nebrojne galerije i mračne sale u kojima gore tajanstvena kandila susreću začugljene oči putnika, koji ima volju da se prošeta kroz povorku prosjaka, derviša, sveštenika i kroz masu urognjenika. U zelenoj vodi lotusove fontane kupaju se hiljade njih jer ta voda ima nadprirodnu moć i čisti od grijeha. Najljepši dio hrama je dvorana od hiljadu stubova, koji se svi odlikuju divnim rezbarijama i vitkim oblikom tako da je to jedna od najljepših sala na svijetu.

U blizini, njenoj leže nagomilana bogatstva hrama mogju kojima ima i zlatan konj sa jezikom koji je tako težak da ga moraju prenositi dvije stotine ljudi. Cijeli hram svjedoči o visokoj kulturi plemena Dravida i govori o visokoj religioznosti kojom se odlikuje to najodličnije plemu Južne Indije.

Interesantna naredba za studentice bugarskih srednjih škola. Čitamo u sofijskim novinama, da je ministarstvo nastave u Sofiji zabranilo studenticama srednjih škola striženje vlasi, posjet plesnih kurzeva i večer-njih zabava, kao i učenje modernih plesova. One koje bi radile protiv tog naredbi bit će najstrože disciplinarno kažnjene.

Krunidbeni parip. Iz Beča javljaju listu „Prager Presse“: Ovih dana se u Beču dogodila jedna historija, puna dramatskih pojedinosti. Slučaj se odnosi na paripa, na kojem je jašio kraj Karlo, kad je bio krunisan, a koji je i nakon sloma Austrije kraljevski živio u carskim stajama. Konju ima 17 godina i konačno je sjedio parip prešao iz jednog kazališta u drugi, naime u državnu operu, gdje je bio jako omiljen zbog svoje blage i strpljive čudi, pa je često nastupao na pozornici, hoda-jući majestetično po daskama, kao da još uvijek nosi „njegovo apostolsko veličanstvo“. Kad je jedan mađžar-

ski grof čuo o toj degradaciji, pobojavao se, da bi krunidbeni parip mogao konačno dospjeti u ruke kakvog kobasičara ili kočijaša, pa kako nije nikako mogao da to podnese, htio je da kupi paripa, i da ga onda sve-čano ustrijeli. Samo slučaj, da je zatražena prevelika cijena, sačuvala je pokusnoga konja od te tragične sud-bine. Medjutim mađžarski grof nije mirovao, nego mu je konačno uspelo, da upozori mađžarsku vladu na taj slučaj, koja je kupila paripa. I — parip je ovih dana u posebnim kolima sa jednim ovećim transportom konja prevezen u Budimpeštu, gdje će svojim prisustvom opominjati vjeme Mađžare na gordu im prošlost.

Radikali! Spremajte se za izbore.

Помажите „Просвјету“!

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za So-cijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

za Buenos Aires Talijanskih lira 700—
za New-York . . . . . Dolara 105—

Za sve daljnje upute kao i za vozne karte obratite se Agenciji Jadronja - Šibenik.

VULKANIZACIJA u KRANJU ZASTUPSTVO ZA DALMACIJU u ŠIBENIKU

<p>Stalno na skladištu:</p> <p>pune gume po dimenziji.</p> <p>a) nove auto-pneumatike i unutrašnje gume sviju dimenzija svjetske tvrtke Metzeler;</p> <p>b) potpuno reparirane auto-pneumatike i unutrašnje gume.</p>	<p>Reparatura:</p> <p>popravak sviju vrsta auto-spo-ljašnjih i unutrašnjih guma.</p> <p>Špecialiteta: izradak novih protektora i to glatkih, dezini-ranih i okovanih.</p>
--	--

KOMPLETNA GARNITURA ZA BICIKL 200 Din.

— Cijene izvan konkurence! —

Preporučuje se
PETAR SLJEPČEVIĆ
262. ispod Realke.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарииа је снабђевана свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све званичне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајује у графичку струку. - Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРЗО И ТОЧНО.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Свима пријатељима и рођацима, који су нам на било који начин искаали своје саучешће у голомој нашој тузи, која нас је задесила ненадном смрти наше миле мајке, од-носно пунице и бабе

ЕВГЕНИЈЕ УД. ЈАКША

израујемо овим путем своју трајну благодарност.

У Тепљуву-Сиверићу, дана 15. фебруара 1923.

Захвални :

Даница Лукавац рођ. Јакша, Зорка Јакша, ћери
Тане Ш. Лукавац, зет; Даринка Т. Лукавац, унука.

РАЛМА

Каучук рете
i potplate

Prednosti!

Jeftinije
i
znatno
trajnije
nego od kože!

Zaštita
protiv vlage
i zime!

ТЕХНИЧКИ УРЕД OSKAR KRAUS

TRST - Via S. Nicolò 4/II.

Opskrbljuje kroz najkraće vrijeme sa motorima na naftu i benzin, motorima DIESEL, električnim motorima i dinamima, motorima za brodove i jedrenjače, kompletni namještaj za tvornice tjestenine, mline, sprave za tištenje maslina, za mehaničke i drvodjelske radione i sve ostale vrste mašinerija s tehničkim namještajem.

Cijene u dinarima. - Informacije i proračuni besplatno.